

Sygn. akt *XVII AmA 84/21*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w składzie:

Przewodniczący –	Sędzia SO Małgorzata Perdion-Kalicka
Protokolant –	st.sekr.sądowy Jadwiga Skrzyńska

po rozpoznaniu 12 stycznia 2023 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z odwołania (...) **sp. z o.o. w K.**

przeciwko **Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 14 września 2021 r. Nr (...)

1. oddala odwołanie;
2. zasądza od (...) sp. z o.o. w K. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka

Sygn. akt *XVII AmA 84/21*

UZASADNIENIE

Decyzją z 14 września 2021 r., nr (...), wydaną po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko (...) Sp.zo.o. z siedzibą w K., Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r., poz. 275), uznał za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, działania polegające na:

- niewydawaniu konsumentom dokumentów w postaci zawartych z (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. poza lokalem przedsiębiorstwa umów sprzedaży energii elektrycznej lub umów kompleksowych dostarczania paliwa gazowego i załączników do przedmiotowych umów (w tym Ogólnych Warunków Umowy, Ogólnych Warunków Ubezpieczenia, Cenników) lub potwierdzeń zawarcia tych umów utrwalonych na papierze, lub za zgodą konsumenta, na innym trwałym nośniku, co narusza art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (Dz.U. z 2020 r. poz. 287) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów, a w konsekwencji stanowi praktykę naruszającą zbiorowe

interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i stwierdza zaniechanie jej stosowania z dniem 2 marca 2020 r.

II. Na podstawie art. 27 ust. 4 w zw. z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r., poz. 275), nałożył na (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów opisanego w punkcie I sentencji niniejszej decyzji, według następujących zasad:

1. wysłanie na własny koszt w terminie 2 (dwóch) miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji do wszystkich konsumentów, którzy zawarli z (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. w okresie od 1 sierpnia 2019 r. do 1 marca 2020 r. umowy sprzedaży energii elektrycznej lub umowy kompleksowe dostarczania paliwa gazowego pisemnej, informacji o treści:

„Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w decyzji nr (...), uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów zachowanie (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. polegające na niewydawaniu konsumentom dokumentów w postaci zawartych z (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. poza lokalem przedsiębiorstwa umów sprzedaży energii elektrycznej lub umów kompleksowych dostarczania paliwa gazowego i załączników do przedmiotowych umów (w tym Ogólnych Warunków Umowy, Ogólnych Warunków Ubezpieczenia, Cenników) lub potwierdzeń zawarcia tych umów utrwalonych na papierze, lub za zgodą konsumenta, na innym trwałym nośniku, co narusza art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (Dz.U. z 2020 r. poz. 287) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów i stwierdził jej zaniechanie z dniem 2 marca 2020 r.

Jawna treść decyzji nr (...) dostępna jest na stronie www.uokik.gov.pl;

Prawomocne decyzje Prezesa UOKiK mają charakter prejudykatu w postępowaniu sądowym. Oznacza to, że ustalenia Urzędu co do faktu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów są dla sądu wiążące. Nie musi on w tym zakresie prowadzić własnego postępowania dowodowego. Konsumentom mogą się powołać na prawomocną decyzję Prezesa UOKiK, gdy będą chcieli dochodzić swoich praw w sądzie”.

Informacja będzie:

- w warstwie wizualnej – sporządzona czcionką Times New Roman w rozmiarze co najmniej 11, w kolorze czarnym, na białym tle,

- dostarczona konsumentom listem poleconym.

2. opublikowanie na oficjalnej stronie internetowej (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. (w dacie wydania niniejszej decyzji jest to strona internetowa znajdująca się pod adresem (...) w terminie 14 (czternastu) dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji oświadczenia o treści:

„Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w decyzji nr (...), uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów zachowanie (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. polegające na niewydawaniu konsumentom dokumentów w postaci zawartych z (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. poza lokalem przedsiębiorstwa umów sprzedaży energii elektrycznej lub umów kompleksowych dostarczania paliwa gazowego i załączników do przedmiotowych umów (w tym Ogólnych Warunków Umowy, Ogólnych Warunków Ubezpieczenia, Cenników) lub potwierdzeń zawarcia tych umów utrwalonych na papierze, lub za zgodą konsumenta, na innym trwałym nośniku, co narusza art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (Dz.U. z 2020 r. poz. 287) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów i stwierdził jej zaniechanie z dniem 2 marca 2020 r.

Jawna treść decyzji nr (...) dostępna jest na stronie www.uokik.gov.pl;

w ten sposób, że ww. oświadczenie powinno zostać umieszczone na głównej stronie internetowej (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. i być utrzymywane przez okres 6 (sześciu) miesięcy od daty opublikowania oraz powinno być:

- napisane z zastosowaniem czarnej czcionki (kod szesnastkowy RGB -#000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB - #ffffff),
- zamieszczone w ramce o rozmiarze nie mniejszym niż 1150 px x 350 px, tak aby wielkość czcionki była dostosowana do wielkości ramki, tj. ramka była w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z zachowaniem marginesu co najmniej 10 px pomiędzy tekstem a ramką,
- zamieszczone w górnej części strony głównej domeny (...) bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika,
- widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie.

Powyższe obowiązki powinny być zrealizowane z zastosowaniem następujących zasad:

- w przypadku zmiany firmy przedsiębiorcy, jego przekształcenia lub przejścia praw i obowiązków na inny podmiot pod jakimkolwiek tytułem, powyższy obowiązek publikacyjny powinien zostać zrealizowany odpowiednio przez lub za pośrednictwem danego przedsiębiorcy lub jego następcy prawnego, ze wskazaniem firmy dawnej i nowej;
- w razie zmiany treści sentencji decyzji lub jej uzasadnienia przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów lub sąd powszechny, w zakresie podlegającym obowiązkowi publikacji, należy obowiązek ten wykonać w stosunku do zmienionej treści decyzji.

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k. nałożył na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości 200 310 zł., płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.i.k., w zakresie opisanym w pkt I sentencji decyzji.

IV. Na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. u.o.k.i.k. w zw. z art. 263 § 1 i 2 i art. 264 § 1 k.p.a. w zw. z art. 83 u.o.k.i.k. postanowił obciążyć przedsiębiorcę kosztami przeprowadzonego postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i zobowiązać go do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 59 zł. w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się decyzji.

(decyzja z dnia 14 września 2021 r. k. 6-20v akt sąd.)

Odwołaniem z 20 października 2021 r. odwołujący zaskarżył w całości powyższą decyzję, domagając się jej uchylenia. Ewentualnie w razie nieuwzględnienia, powód wniósł o: zmianę decyzji w części dotyczącej nałożenia na powoda kary pieniężnej określonej w pkt III zaskarżonej decyzji, poprzez odstąpienie od nałożenia kary, ewentualnie nałożenie jej w minimalnej wysokości z uwzględnieniem przesłanek mających wpływ na jej miarkowanie oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Strona odwołująca zarzuciła zaskarżonej decyzji:

1. błąd w ustaleniach faktycznych poprzez uznanie, iż uznanie zachowania (...) sp. z o. o, z siedzibą w K., o którym mowa w pkt 1 sentencji zaskarżonej decyzji, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, podczas gdy ze zgromadzonego w aktach sprawy materiału dowodowego, wynika jednoznacznie, iż zachowanie to dotyczyło jedynie odosobnionych, indywidualnych przypadków, a zatem brak było podstaw do wydania decyzji, o której mowa w art. 27 ust. 1 i 2 uokik,
2. błąd w ustaleniach faktycznych poprzez ustalenie nieprawidłowej wysokości obrotu osiągniętego przez powoda w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary podczas gdy ze złożonego w Rejestrze Przedsiębiorców zatwierdzonego sprawozdania finansowego powoda za 2020 r. wynika, iż obrót ten był niższy od przyjętego w zaskarżonej decyzji, co w konsekwencji doprowadziło do nałożenia kary w zawyżonej wysokości,

3. błędne zastosowanie przepisów art. 27 ust. 4 uokik w zw. z art. 26 ust. 2 i 3 uokik i nałożenie na spółkę obowiązków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów opisanego w pkt I sentencji zaskarżonej decyzji, podczas gdy zachowanie spółki nie stanowiło praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów i nie wywołało trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, a nadto nałożenie obowiązku o treści wskazanej w pkt II. 2 zaskarżonej decyzji, jest nieproporcjonalne do wagi i rodzaju ewentualnego naruszenia oraz nie jest konieczne dla usunięcia skutków takiego naruszenia, w sytuacji, w której Prezes UOKiK ustalił okres trwania ewentualnej praktyki i stwierdził zaniechanie jej stosowania, a zatem publikacja komunikatu na stronie internetowej powoda pozostaje niecelowa z uwagi na fakt, iż skutki ewentualnej praktyki powoda już nie trwają a powiadomienie listowne konsumentów dotkniętych ewentualną praktyką w okresie ustalonym przez Prezesa UOKiK w wystarczającym stopniu spełniałoby cele nałożenia obowiązku w tym zakresie,

4. naruszenie art. 227 k.p.c. w zw. z art. 84 uokik poprzez wydanie decyzji w oparciu o dowody w postaci sygnałów od konsumentów, stanowiących jednostronne oświadczenia, a tym samym wadliwego ustalenia stanu faktycznego w sprawie oraz przekroczenia swobodnej oceny dowodów, co w połączeniu z odmową przeprowadzenia przez prezesa UOKiK dowodów wnioskowanych przez powoda, mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie, powoduje iż materiał dowodowy będący podstawą wydania zaskarżonej decyzji jest wybiórczy i jednostronny,

5. naruszenie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 84 uokik poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, polegającej na przyjęciu, iż w okresie od 1 sierpnia 2019 r. do 1 marca 2020 r., prowadzenie rozmów weryfikacyjnych przez powoda nie pozwalało na przyjęcie, iż przedstawiciele handlowi powoda pozostawiali konsumentom komplet dokumentów wraz z formularzem odstąpienia od umowy, przy jednoczesnym ustaleniu Prezesa UOKiK, iż powód stosował wzorce umowne (zintegrowana umowa, załączniki i formularz odstąpienia od umowy), podczas gdy z rozmów weryfikacyjnych prowadzonych z konsumentami w tym okresie wynika, iż potwierdzali oni otrzymanie kompletu dokumentacji, a zatem dokonaniu tejże oceny wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego,

6. naruszenie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 84 uokik poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, polegającej na przyjęciu, iż w okresie od 1 sierpnia 2019 r. do 1 marca 2020 r. konsumenci mogli pozostawać w błędzie co do podmiotu z którym zawarli umowę o sprzedaż energii elektrycznej bądź kompleksowego dostarczania paliwa gazowego oraz co do możliwości odstąpienia od w/w umów w określonym terminie, podczas gdy Prezes UOKiK w zaskarżonej decyzji przyznaje wprost (pkt 67 decyzji), iż treść rozmów weryfikacyjnych we wskazanym okresie pozwala na uznanie, że konsument otrzymał wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy, a dołączony do akt formularz odstąpienia od umowy zawiera oznaczenie powoda, a tym samym adresata, do którego winno zostać skierowane przez konsumenta oświadczenie o odstąpieniu od umowy,

7. naruszenie art. 107 § 3 k.p.a. w zw. z art. 83 uokik polegające na braku wskazania w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji faktów, które organ uznał za udowodnione i dowodów, na których się oparł, w szczególności w zakresie postawionych zarzutów, tj. wyczerpującego przedstawienia wszystkich skarg konsumentów zgłaszanych wobec Strony, z uwzględnieniem jakiego czasu one dotyczą, oraz braku wyjaśnienia podstawy prawnej decyzji w zakresie proporcjonalności nałożonych na Stronę obowiązków oraz kary pieniężnej,

8. naruszenie przepisów art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik poprzez nałożenia na powoda kary pieniężnej, w sytuacji, gdy brak było podstaw do jej nałożenia, ewentualnie w sytuacji, która uzasadniałaby odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej,

W razie nieuwzględnienia przez Sąd powyżej wskazanych zarzutów, zaskarżonej decyzji

zarzucam:

9. naruszenie przepisów art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik w zw. z art. art. 111 uokik poprzez nałożenie **kary pieniężnej** w określonej w zaskarżonej decyzji kwocie, z pominięciem przesłanek określonych w ustawie dotyczących miarkowania

kary takich jak, stopnia oraz skutków rynkowych ewentualnego naruszenia a także zaniechanie uwzględnienia przy wymiarze kary okoliczności łagodzących takich jak dobrowolne usunięcie skutków naruszenia, podjęcie z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków, współpraca z Prezesem Urzędu w toku postępowania, w szczególności przyczynienia się powoda do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania poprzez udzielanie wszelkich niezbędnych wyjaśnień oraz przedłożenie obszernego materiału dowodowego, przez co wysokość nałożonej na powoda kary została określona w sposób nieuwzględniający celowości położenia nacisku na funkcję prewencyjną, nie zaś na funkcję represyjną zastosowanych sankcji,

10. naruszenie przepisów art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik w zw. z art. art. 111 uokik poprzez nałożenie kary pieniężnej w określonej w zaskarżonej decyzji kwocie przy przyjęciu przesłanki obciążającej w postaci **umyślności działania** powoda, podczas gdy brak było dowodów na uznanie, iż powód dopuścił się ewentualnych naruszeń, o których mowa w art. 24 uokik, umyślnie.

Jednocześnie, powód wniósł o:

1. przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków - przedstawicieli handlowych zawierających z konsumentami w imieniu i na rzecz (...) sp. z o. o. z siedzibą w K. poza lokalem przedsiębiorstwa umów sprzedaży energii elektrycznej oraz umów kompleksowych dostarczania paliwa gazowego w okresie od 1 sierpnia 2019 r. do 1 marca 2020 r., w osobach: T. Z., A. I., D. C., na okoliczność podlegającą stwierdzeniu: zawierania z konsumentami w imieniu i na rzecz (...) sp. z o. o. z siedzibą w K. poza lokalem przedsiębiorstwa umów sprzedaży energii elektrycznej oraz umów kompleksowych dostarczania paliwa gazowego w okresie od 1 sierpnia 2019 r. do 1 marca 2020 r., pozostawiania konsumentom egzemplarzy podpisanych umów wraz z załącznikami i formularzem odstąpienia od umowy.

2. przeprowadzenie dowodu z dokumentu - sprawozdania finansowego jednostki S. powoda za 2020 r. (wydruk z Repozytorium Dokumentów finansowych KRS), na okoliczność podlegającą stwierdzeniu: wysokości obrotu powoda w 2020 r.

(odwołanie powoda z dnia 20 października 2021 r., k. 21-39 akt sąd.)

W odpowiedzi na odwołanie Prezes UOKiK wniósł o oddalenie odwołania w całości, oddalenie wniosków dowodowych powoda oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(odpowiedź pozwanego na odwołanie z dnia 8 lutego 2022 r. k. 63-70 akt sąd.)

Po rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) sp. z o.o. z siedzibą w K. jest przedsiębiorcą wpisanym do Krajowego Rejestru Sądowego Przedsiębiorców pod nr (...). Przedmiotem działalności spółki jest m.in: handel energią elektryczną, dystrybucja energii elektrycznej, handel paliwami gazowymi w systemie sieciowym, sprzedaż hurtowa paliw i produktów pochodnych, działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne, wytwarzanie, przesyłanie, dystrybucja i handel energią elektryczną, roboty związane z budową linii telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych oraz wykonywanie instalacji elektrycznych.

(odpis pełny z KRS powoda. k. 29-36 akt adm., odpis pełny z KRS powoda k. 41-56 akt sąd.)

Spółka powodowa, na terenie całego kraju, sprzedawała energię elektryczną i gaz ziemny wysokometanowy typu E do odbiorców końcowych na podstawie koncesji udzielonych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki: koncesja nr (...)/MSa z dnia 30 kwietnia 2014 r. dotycząca obrotu energią elektryczną oraz koncesja nr (...)/MSa z dnia 30 kwietnia 2014 r. dotycząca obrotu paliwami. Koncesje te zostały spółce cofnięte przez Prezesa URE (okoliczność zanana Sądowi z urzędu, w tych kwestiach zapadły prawomocne wyroki przed SOKiK w sprawach XVII 160/19 i XVII 190/19).

Spółka pozyskiwała klientów indywidualnych – konsumentów, z którymi zawierała umowy sprzedaży energii elektrycznej lub kompleksowe umowy dostawy paliwa gazowego, na dwa sposoby: w biurze spółki i poza lokalem przedsiębiorstwa. Szacunkowy procent umów zawieranych z konsumentami w biurze spółki wyniósł 10 %, natomiast poza lokalem przedsiębiorstwa - 90 % (pismo powoda z 20 maja 2020 r. k. 41-175 akt adm.).

Umowy poza lokalem przedsiębiorstwa zawierali w imieniu spółki przedstawiciele handlowi, zatrudnieni przez firmy zewnętrzne, z którymi (...) łączyły umowy agencyjne, tj. (...) sp. z o.o., (...) sp. z o.o. oraz (...) sp. z o.o. (...) współpracowała z (...) od 1.03-30.11.2019r., z (...) Centrum Usług (...) od 22.11.2019r. do 30.10.2020 r.; od 1.11.2020 r. powód współpracował z (...).

Spółka udzielała pełnomocnictw przedstawicielom handlowym, którzy w jej imieniu zawierali umowy z klientami. W 2019r spółka udzieliła 148 pełnomocnictw, a w 2020r 61. Przedstawiciele mieli obowiązek noszenia identyfikatora w trakcie zawierania w imieniu spółki umów z odbiorcami będącymi konsumentami poza lokalem spółki. Każdy z przedstawicieli handlowych zobligowany był do odbycia szkolenia z rynku energetycznego i z aktualnej oferty (...) sp. z o.o. Każdy z nich składa oświadczenie o zapoznaniu się z informacjami o funkcjonowaniu rynku energetycznego w Polsce, z kodeksem etycznym (...) sp. zo.o., prawami konsumenta oraz z aktualną ofertą (...) sp. z o.o. (pismo powoda z dnia 30 grudnia 2020 r. k. 5-26 akt adm.; pismo powoda z 20 maja 2020 r. k. 41-175 akt adm.; odpowiedź powoda na wezwanie z 16 września 2020 r. k. 636-1006 akt adm.; odpowiedź powoda na wezwanie z 4 lutego 2021 r. k. 1025-1035 akt adm.; odpowiedź powoda na wezwanie z 29 czerwca 2021 r. k. 1167-1248 akt adm.) Przy czym kodeks etyczny przedstawiciela handlowego został wdrożony dopiero w II połowie 2020r (oświadczenie powoda k. 1026).

Spółka rezygnowała ze współpracy z przedstawicielem handlowym, gdy wpływały na niego skargi od konsumentów i wypowiadała mu pełnomocnictwo. W 2019 r. powód wypowiedział współpracę 5 przedstawicielom, a w 2020 r. 3 przedstawicielom. Przyczyną wypowiedzenia były podejrzenia, że przedstawiciele nie przedstawiali oferty (...) w sposób dostateczny (odpowiedź powoda na wezwanie z dnia 4 lutego 2021 r. k. 1025v- 1026 akt adm.)

W 2019 r. zmienił się właściciel oraz zarząd spółki. Spółka przygotowała nową ofertę skierowaną do nowych klientów, którą oferowała od 1 sierpnia 2019 r. (odpowiedź powoda na wezwanie z dnia 2 lipca 2020 r. k. 179v akt adm.)

W tym samym okresie spółka wprowadziła kontrolę współpracujących z nią przedstawicieli handlowych m.in. poprzez telefoniczną weryfikację każdej zawartej umowy. Rozmowy te odbywały się pod koniec wizyty przedstawiciela handlowego w lokalu konsumenta, po podpisaniu przez klienta umowy. Przedstawiciel handlowy, będąc jeszcze w lokalu klienta, łączył się telefonicznie z pracownikiem (...) i po przedstawieniu podstawowych danych klienta i rodzaju zawartej umowy, przekazywał telefon konsumentowi, któremu operator telefoniczny zadawał pytania weryfikacyjne.

Rozmowy od 1 sierpnia 2019 r. do 1 marca 2020 r. przebiegały zgodnie ze skryptyem „(...) – weryfikacja umowy prąd/gaz” (karta 1012 akt adm.)

Ze skryptu wynika, że konsultant powoda przedstawiał się konsumentowi oraz podawał nazwę firmy z jaką konsument zawarł umowę tj. (...) sp.zo.o., czas trwania zawartej umowy oraz rodzaj umowy (umowa sprzedaży energii elektrycznej lub umowa kompleksowego dostarczania paliwa gazowego), a także przekazywał informacje o możliwości odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem sprzedawcy w ciągu 14 dni.

Zgodnie z powyższym skryptyem konsultant zadawał następujące pytanie:

„ Ma P/P świadomość możliwości odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem sprzedawcy w ciągu 14 dni? W dokumentach znajduje się również druk odstąpienia. Zgadza się?”.

Od 2 marca 2020 r. spółka zmieniła wyżej przytoczony fragment rozmowy z konsumentem na:

„Ma P/P świadomość możliwości odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem sprzedawcy w ciągu 14 dni? Otrzymał/a P/P kompletny egzemplarz umowy wraz ze wzorem odstąpienia?” (skrypt (...) stosowany od 2 marca 2020 r. k. 1035 akt adm.)

W sytuacji wykrycia w trakcie rozmowy weryfikacyjnej nieprawidłowości, (...) uznawał umowę z konsumentem na niezawartą i nie przechowywał nagrania z tejsze rozmowy (odpowiedź powoda z dnia 20 października 2020 r. k. 1011-1013 akt adm.).

(...) sp. z o.o. w 2019 r. skutecznie zawarła z konsumentami 2155 umów sprzedaży energii elektrycznej (są to umowy, które pozostały w mocy, tzn. nie doszło do skutecznego odstąpienia od umowy przez konsumenta), natomiast podpisane pierwotnie zostały 4122 umowy, a od 01.01.2020 r. do 31.03.2020 r. 18 umów. Natomiast umów sprzedaży gazu ziemnego spółka w 2019 r. zawarła 518 (są to umowy, które pozostały w mocy, tzn. nie doszło do skutecznego odstąpienia od umowy przez konsumenta) natomiast podpisane pierwotnie zostały 1064 umowy, a w okresie od 1.01.2020 r. do 31.03.2020 r. - 4 umowy (pismo powoda k. 44v akt adm., oraz k. 636, k. 190-191 i k.1042)

Umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz umowy kompleksowe dostarczania paliwa gazowego spółka zawierała z konsumentami na czas określony tj. na 24, 36, 48 lub na 60 miesięcy. Powód również zawarł kilka umów na czas nieokreślony (wzór umowy sprzedaży energii elektrycznej k. 63 akt adm.; odpowiedź na wezwanie z dnia 2 lipca 2020 r. k. 179v akt adm.)

W **2019** r spółka rozwiązała z konsumentami **2022** umowy **sprzedaży energii** (na zasadzie odstąpienia od umowy) oraz **260** umów w oparciu o wnioski konsumentów o rozwiązanie umowy w trybie przewidzianym przez te umowy z naliczeniem opłaty jednorazowej, a także **204** umowy w oparciu o wnioski konsumentów o rozwiązanie umowy w trybie przewidzianym w tych umowach bez naliczenia opłaty jednorazowej. Natomiast w **2020r** spółka rozwiązała z konsumentami 772 umowy (na zasadzie odstąpienia od umowy) oraz 51 umów w oparciu o wnioski konsumentów o rozwiązanie umowy w trybie przewidzianym przez te umowy z naliczeniem opłaty jednorazowej, a także 49 umów w oparciu o wnioski konsumentów o rozwiązanie umowy w trybie przewidzianym w tych umowach bez naliczenia opłaty jednorazowej

Odnosnie umów dotyczących dostarczania **paliwa gazowego**, to w **2019** r spółka rozwiązała z konsumentami **556** umów (na zasadzie odstąpienia od umowy) oraz 47 umów w oparciu o wnioski konsumentów o rozwiązanie umowy w trybie przewidzianym przez te umowy z naliczeniem opłaty jednorazowej, a także 53 umowy w oparciu o wnioski konsumentów o rozwiązanie umowy w trybie przewidzianym w tych umowach bez naliczenia opłaty jednorazowej Natomiast w **2020r** spółka rozwiązała z konsumentami 192 umów (na zasadzie odstąpienia od umowy) oraz **17** umowy w oparciu o wnioski konsumentów o rozwiązanie umowy w trybie przewidzianym przez te umowy z naliczeniem opłaty jednorazowej, a także **8** umów w oparciu o wnioski konsumentów o rozwiązanie umowy w trybie przewidzianym w tych umowach bez naliczenia opłaty jednorazowej (pisma powoda k.190 k.636-637, 1042akt adm.; pisma powoda k. 1025-1035 akt adm, k 1042.)

W latach 2019 – 2020 spółka otrzymywała informacje, iż przy zawieraniu niektórych umów z konsumentami mogło dojść do nieprawidłowości ze strony przedstawiciela handlowego reprezentującego powoda, m.in. poprzez podpisanie umowy z osobą po ciężkiej chorobie lub z osobą słabosłyszącą. W takich przypadkach, spółka akceptowała odstąpienie przez konsumenta od umowy i wbrew treści umowy nie obciążała konsumentów karami umownymi. Spółka sprawdzała stawiane przez konsumentów zarzuty poprzez odsłuchanie nagrań rozmów weryfikacyjnych. Na tej podstawie powód weryfikował, czy uznaje czy też nie oświadczenie/wniosek konsumenta o odstąpieniu od umowy i obciążeniu go lub nie opłatami dodatkowymi w związku z odstąpieniem.

W latach 2019-2020 konsumenci zwracali się też do powoda z prośbą o przesłanie im kopii umowy i/lub formularza oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Prośby te również były składane za pośrednictwem infolinii powoda.

(...) przesyłał na prośbę konsumentów żądane dokumenty, nie badając powodów tych próśb, chociaż zdarzały się sytuacje, gdy konsumenci motywowali swojej prośby niepozostawieniem im egzemplarza umowy przez przedstawiciela handlowego. Wówczas spółka weryfikowała ten argument nagraniem rozmowy weryfikacyjnej. Jeśli klient nie kwestionował na nagraniu otrzymania umowy, to uznawała ten zarzut za nieprawdziwy. W konsekwencji przysyłała konsumentowi kopię umowy, jednak nie uwzględniała tego argumentu przy odstąpieniu od umowy, uznając, że konsument umowę otrzymał. Skutkowało to niejednokrotnie obciążeniem konsumenta opłatą jednorazową za odstąpienie, z racji upływu 14 dniowego terminu na bezkosztowe odstąpienie od umowy, z racji zawarcia jej poza siedzibę przedsiębiorcy.

Do zawierania umów z konsumentami powód posługiwał się wzorcem umownym. Umowy te liczyły 6 lub 12 stron (gdy ich elementem był także cennik), oraz zawierały liczne załączniki tj Ogólne Warunki Umowy, Cennik, Ogólne Warunki Ubezpieczenia. Jednym z załączników do umowy był formularz odstąpienia od umowy (wzory umów k.63-105).

Powyższy stan faktyczny, który nie był kwestionowany przez strony, Sąd ustalił w oparciu o powołane wyżej dowody, w tym także w oparciu o oświadczenia powoda zawarte w jego pismach procesowych, stanowiących odpowiedź na wezwania Prezesa UOKiK.

Sąd ustalił także, że przedstawiciele handlowi spółki niejednokrotnie podczas zawierania umów sprzedaży energii elektrycznej i dostarczania paliwa gazowego, nie wręczali konsumentom podpisanego egzemplarza umowy i załączników do niego.

Wskazują na to liczne pisma kierowane do powoda z wnioskiem o przesłanie kopii umowy. Powód przyznawał, że konsumenci zwracali się o kopie umów także za pośrednictwem infolinii.

W pismach i skargach składanych do powoda przez konsumentów pojawiały się następujące, powtarzające się zarzuty, wskazujące na brak umowy:

- „przedstawiciel jej nie pozostawił”,
- „prośbę swą motywuję tym, że nie posiadam żadnej umowy z państwa firmą”,
- „nie posiadam i której nigdy nie podpisywałam”,
- „oświadczam, że do dnia dzisiejszego nie otrzymałam egzemplarza umowy”,
- „nie została ze mną podpisana żadna umowa. Jeżeli jesteście Państwo w posiadaniu takiej umowy, proszę o przesłanie jej duplikatu z moim podpisem”,
- „wasz przedstawiciel w dniu podpisania umowy (nieznany dzień) nie pozostawił żadnego dokumentu potwierdzającego zawarcia umowy pomiędzy sprzedawcą i nabywcą jak również cennika za co będzie pobierana opłata za dostarczaną energię elektryczną i inne opłaty”,
- „ponieważ nie otrzymałam egzemplarza umów dla siebie”.

(odpowiedź powoda na pismo z dnia 5 marca 2021 r. k. 1039-1090 akt adm.; pisma złożone przez konsumentów z prośbą o przesłanie umowy: k. 1050, k. 1052, 1054, 1056, 1058, 1060, 1062, 1064, 1066, 1068, 1080, 1087, 1171, 1196, 1209, 1223, 1236 akt adm.)

W latach 2019 i w 2020 także do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i Powiatowych Rzeczników Konsumentów wpłynęło wiele skarg dotyczących działań przedstawicieli handlowych spółki (...) sp. z o.o. W złożonych pismach, konsumenci także wskazywali, iż nie została im wydana umowa, którą podpisali oraz wskazywali na fakt, że przedstawiciel handlowy (...) sp. z o.o. poinformował, iż dokumenty zostaną w późniejszym terminie przesłane drogą pocztową.

Potwierdzają to następujące pisma konsumentów, w których wskazywali na brak umowy:

- „w dniu 26.09.2019 r. w godzinach popołudniowych do mojego mieszkania (nie pukając) wtargnęła osoba podająca się za pracownika firmy energetycznej (...) (...). Prosząc o kopie podpisanych dokumentów zostałem poinformowany, że otrzymam je w najbliższym czasie pocztą (...). W dniu 27.09.2019 r. skontaktowałem się telefonicznie z infolinią firmy (...) otrzymałem informacje, że firma nikogo w tej sprawie nie wysyłała”;
- „(...) młody człowiek podający się za przedstawiciela Urzędu Regulacji Energetyki działającego w imieniu (...) Operator (...). Nie zostawił mi żadnych dokumentów”;
- „przyszli do mojego mieszkania dwaj mężczyźni, nie przedstawiając się, ale mówili, że przyszli w sprawie (...). Ja poprosiłam o 1-en egzemplarz nie dali, powiedzieli, że przyślą pocztą”;
- „przyszedł (...) podający się za pracownika (...) S.A.(...). Przedstawiciel handlowy nie pozostawił mi powyższych dokumentów ani oświadczenia o odstąpieniu i ja nie byłam w stanie zapoznać się z ich treścią”;
- „nie otrzymałam wówczas swojej kopii umowy, ani formularza odstąpienia (...). Zapewniono mnie, że dokumenty zostaną do mnie przesłane pocztą”.

(pismo Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w K. z dnia 31 maja 2021 r. k. 1094-1095 akt adm. wraz z załączonym pismem S. C. k. 1096-1097v akt adm., pismem B. S. wraz z załącznikiem k.1098-1099 akt adm.; pismo Powiatowego Rzecznika Konsumentów w O. z dnia 18 lutego 2020 r. k 1100-1101 akt adm. wraz z załączonym pismem S. S. wraz z załącznikiem k. 1102-1108 akt adm.; pismo od Powiatowego Rzecznika Konsumentów w M. z dnia 12 maja 2020 r. k. 1109 akt adm. wraz z załączonym pismem D. M. (1) k. 1110-1110v akt adm., z pismem L. B. wraz z załącznikiem k. 1111-1113 akt adm., z pismem S. M. wraz z załącznikami k. 1114-1126 akt adm.; pismo Powiatowego Rzecznika Konsumentów w B. z dnia 8 stycznia 2020 r. k. 1127-1128 akt adm. wraz z pismem R. K. k. 1129-1129v akt adm.; pismo E. T. z dnia 27 listopada 2019 r. k. 1130 akt adm.; pismo D. P. z dnia 23 czerwca 2020 r. wraz z załącznikiem k. 1131-1133 akt adm.; pismo R. M. z dnia 3 lutego 2020 r. k. 1134 akt adm.; pismo J. P. z dnia 12 listopada 2019 r. wraz z załącznikiem k.1135-1136 akt adm.; pismo W. B. z dnia 26 listopada 2019 r. wraz z załącznikiem k. 1137-1140 akt adm.; pismo E. K. z dnia 31 marca 2020 r. k. 1141-1141v akt adm.; pismo D. M. (2) z dnia 20 grudnia 2019 r. k. 1142 akt adm.; pismo H. K. z dnia 14 stycznia 2020 r. wraz z załącznikiem k. 1143-1145 akt adm.; pismo M. W. z dnia 17 kwietnia 2020 r. wraz z załącznikiem k. 1146-1154 akt adm.; pismo C. M. wraz z załącznikiem k. 1155-1157 akt adm.; pismo B. P. z dnia 9 stycznia 2020 r. wraz z załącznikiem k. 1158-1160v akt adm.; pismo M. B. z dnia 6 lutego 2020 r. wraz z załącznikiem k. 1161-1162 akt adm.; zanonimizowany e-mail z dnia 22 stycznia 2020 r. skierowany do Urzędu Regulacji Energetyki k. 1163-1164 akt adm.; pismo B. M. k. 1171 akt adm.; pismo I. L. z dnia 22 kwietnia 2021 r. k. 1196 akt adm.; pismo W. G. z dnia 15 grudnia 2020 r. k. 1209 akt adm.; pismo H. G. z dnia 18 września 2020 r. k. 1236 akt adm.)

Powyższe dowody jednoznacznie wskazują, że przedstawiciele spółki (...) nie pozostawiali konsumentom zawartych przez nich umów. Brak umów wiązał się też z nieposiadaniem przez konsumentów formularzy odstąpienia od umowy.

Na tle tak licznych skarg konsumentów na niepozostawianie im umowy nie sposób przyjąć, że taka praktyka powoda nie miała miejsca.

Po pierwsze nie sposób przyjąć, że owe skargi nie stanowią dowodów na niepozostawienie zawartych umów. Zdaniem Sądu skargi są wiarygodnymi dowodami na tę okoliczność.

W szczególności, powód nie kwestionował faktu, że skargi pochodziły od jego rzeczywistych kontrahentów, z którymi umowy zostały zawarte przez przedstawicieli handlowych.

Należy także zwrócić uwagę, że złożenia pisma, wniosku lub skargi angażuje znacznie czas i energię skarżącego. Doświadczenie życiowe pozwala przy tym na przyjęcie, że z tej też przyczyny zazwyczaj duża liczba konsumentów nie

podejmuje takiej aktywności, pomimo tego, że także została w podobny, niekorzystny dla niej sposób potraktowana, tzn., w tym wypadku, że nie pozostawiono im egzemplarza umowy. Potwierdzają to także informacje przedstawione przez powoda, że zdarzały się sytuacje, że konsumenci zwracali się jedynie tylko o egzemplarz umowy, także telefonicznie, nie podejmując w tej kwestii dalszej aktywności, w tym odstąpienia od umowy. Powyższe pozwala na uznanie, że liczba rzeczywistych, złożonych na piśmie skarg konsumentów nie jest równoznaczna z określeniem skali, w jakiej dochodziło do nieprawidłowości w odniesieniu do niepozostawiania konsumentom egzemplarza umowy i załączników do niej. Zatem należy przyjąć, że skala nieprawidłowości w zakresie niepozostawiania umowy była znacznie większa niż liczba skarg i wbrew twierdzeniom powoda zachowanie to nie dotyczyło jedynie odosobnionych, indywidualnych przypadków.

Pewną wskazówką, że nie były to jedynie pojedyncze przypadki, mogą być także cofnięte pełnomocnictwa przedstawicielom handlowym. W sumie było cofniętych 8 pełnomocnictw, przy czym należy zauważyć, że powód wskazywał, że w sytuacji gdy konsument nie kwestionował w rozmowie weryfikacyjnej otrzymania umowy (a nie mógł kwestionować gdyż nie padało pytanie o pozostawienie mu egzemplarza umowy), spółka nie uznawała, że doszło do jakichkolwiek nieprawidłowości po stronie przedstawiciela. Ponadto przy tak dużej ilości odstąpień od umów, działania przedstawicieli handlowych polegające na niepozostawianiu zawartych z konsumentami umów, mogły być motywowane uniemożliwieniem konsumentowi właśnie odstąpienia od umowy, zważywszy że miarą skuteczności każdego przedstawiciela handlowego jest zawsze liczba ostatecznie zawartych umów. Zatem mogli mieć oni także osobisty interes w tym, aby konsument nie odstąpił od umowy, a temu służyć mogło utrudnienie mu odstąpienia, właśnie poprzez niepozostawienie mu egzemplarza umowy.

W ocenie Sądu, wbrew stanowisku powoda, także udzielenie przez konsumenta twierdzącej odpowiedzi na pytanie w trakcie rozmowy weryfikacyjnej, że „ma świadomość możliwości odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem sprzedawcy w ciągu 14 dni i że w dokumentach znajduje się również druk odstąpienia”, nie jest jednoznaczne z tym, że rzeczywiście konsumenci otrzymywali umowy wraz z załącznikami do nich.

Po pierwsze należy podkreślić, że rozmowa weryfikacyjna nie potwierdzała wprost otrzymania przez konsumenta zawartej umowy z załącznikami, skoro pytanie odnosiło się li tylko do tego, że w dokumentach znajduje się druk odstąpienia od umowy i czy konsument ma świadomość możliwości odstąpienia od umowy. Nie padało więc pytanie czy konsument otrzymał już podpisaną umowę z załącznikami.

Po wtóre rozmowa weryfikacyjna odbywała się jeszcze przed opuszczeniem mieszkania konsumenta przez przedstawiciela handlowego. Zatem nawet jeśli konsument miał racjonalne przeświadczenie, że dokumenty dotyczące zawartej umowy zostaną mu pozostawione, co jest naturalną i typową sytuacją, to jednak nie było to jednoznaczne z tym, że ta umowa faktycznie została mu jednak ostatecznie pozostawiona. Wszak przedstawiciel handlowy mógł dopiero opuszczając mieszkanie konsumenta, po zakończeniu rozmowy weryfikacyjnej, informować go o tym, że kopia umowy zostanie mu przesłana pocztą.

Także okoliczność, że konsumenci dość licznie odstępowali od zawartych umów nie jest jednoznaczna z tym, że formularze odstąpienia od umowy były im wręczane.

Po pierwsze należy wskazać, że konsumenci wielokrotnie odstępowali od zawartych umów bez wykorzystania przeznaczonego do tego formularza, stanowiącego załącznik do umowy. Konsumenci samodzielnie składali pisemne oświadczenia o rezygnacji, częstokroć sporządzane własnoręcznie. W pismach dotyczących odstąpienia od umowy zawartej z powodową spółką konsumenci wprost wskazywali, że nie byli świadomi zmiany dostawcy energii oraz że przedstawiciel handlowy podpisujący z nimi umowę nie pozostawił egzemplarza umowy oraz wzoru odstąpienia od umowy (kopia pisma klienta z informacją o odstąpieniu od umów z dnia 17 stycznia 2020 r. k. 764 akt adm.; kopia oświadczenia klienta o odstąpieniu od umowy z dnia 12 listopada 2019 r. k. 767 akt adm.; kopia oświadczenia klienta o odstąpieniu od umowy z dnia 30 grudnia 2019 r. k. 799 akt adm.; kopia oświadczenia klienta o odstąpieniu od umowy z dnia 9 czerwca 2020 r. k. 810 akt adm.; kopia oświadczenia klienta o odstąpieniu od umowy oraz o rezygnacji z dodatkowego ubezpieczenia z dnia 11 sierpnia 2020 r. k. 823 akt adm.; kopia oświadczenia klienta o odstąpieniu od

umowy z dnia 2 września 2020 r. k. 836 akt adm.; kopia oświadczenia klienta o odstąpieniu od umowy z dnia 11 lipca 2020 r. k. 947 akt adm.; kopia oświadczenia klienta o odstąpieniu od umowy r. k. 960 akt adm.; kopia oświadczenia klienta o odstąpieniu od umowy oraz o odwołaniu pełnomocnictwa z dnia 14 lipca 2020 r. k. 975 akt adm.; kopia oświadczeń klientów o odstąpieniu od umów z dnia: 1 października 2019 r., 24 stycznia 2020 r., 8 marca 2020 r., 23 stycznia 2020 r., 17 października 2019 r., 9 marca 2020 r., 3 stycznia 2020 r., 10 grudnia 2019 r., 11 grudnia 2019 r., 5 lutego 2020 r. k.997-1006 akt adm.; kopia oświadczenia klienta z dnia 12 listopada 2020 r. k. 1076 akt adm.; kopia oświadczenia klienta z dnia 7 lipca 2020 r. k. 1085 akt adm.).

Po wtóre konsumenci niejednokrotnie otrzymywali umowy dopiero po interwencji u powoda (gdy zwracali się o kopię umowy), a wówczas po otrzymaniu egzemplarza umowy, mogli wykorzystywać do odstąpienia od umowy druk odstąpienia od umowy stanowiący jej element.

Także okoliczność, że w ramach wewnętrznych procedur spółki nie przewiduje się sytuacji wysyłania umowy wraz z załącznikami, podpisanej w miejscu zamieszkania konsumenta, przez operatora pocztowego, nie mogła stanowić dowodu, że takie informacje nie były przekazywane konsumentom przez przedstawicieli handlowych, szczególnie, że w licznych skargach konsumentów przewijał się ten wątek. Nie bez znaczenia jest też okoliczność, że powód sam negatywnie weryfikował niektórych przedstawicieli handlowych cofając im pełnomocnictwa do zawierania umów w imieniu spółki, co jednoznacznie wskazuje, że nie dochowywali oni standardów i przyjętych procedur na jakie powoływała się spółka.

W roku 2020 (...) sp. z o.o. uzyskała przychód w wysokości (...) zł. (rachunek zysków i strat sporządzony za okres od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r. k. 1170 akt adm., sprawozdanie finansowe jednostki S. za 2020r k. 34-39 akt sądowych).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie powoda nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż Prezes UOKiK dokonał prawidłowej subsumcji opisanego wyżej stanu faktycznego i wyciągnął prawidłowy wniosek, co do możliwości przypisania powodowi działań wypełniających dyspozycję art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z powołanym przepisem art. 24 uokik zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przy czym przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy, w szczególności:

- 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji;
- 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji;
- 4) proponowanie konsumentom nabycia usług finansowych, które nie odpowiadają potrzebom tych konsumentów ustalonym z uwzględnieniem dostępnych przedsiębiorcy informacji w zakresie cech tych konsumentów lub proponowanie nabycia tych usług w sposób nieadekwatny do ich charakteru.

W niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości, że powód jest przedsiębiorcą i że podejmuje działania w obrocie z konsumentami. Pozostaje więc do rozstrzygnięcia kwestia, czy działania powoda, opisane w stanie faktycznym sprawy, są bezprawne i czy naruszają zbiorowe interesy konsumentów.

O bezprawności w rozumieniu powołanego przepisu możemy mówić, gdy zachowanie przedsiębiorcy – czyli jego działanie, jak również zaniechanie – jest sprzeczne z powszechnie obowiązującym porządkiem prawnym, a więc zarówno z normami prawnymi, jak również z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Bezprawność jest przy tym obiektywnym czynnikiem, a więc niezależna jest od winy i jej stopnia, jak również bez znaczenia jest świadomość istnienia naruszeń. Bezprawność jest także niezależna od wystąpienia szkody.

Bezprawne praktyki muszą być ponadto wymierzone w zbiorowe interesy konsumentów, czyli odnosić się do obecnych, przyszłych i potencjalnych konsumentów, a więc naruszać prawa nieograniczonej, bliżej nieokreślonej

liczby konsumentów. Interes, który jest chroniony owym przepisem, to interes prawny, rozumiany jako określone potrzeby konsumenta, które zostały uznane przez ustawodawcę za godne ochrony (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 13 lipca 2006r., sygn. akt III SZP 3/06, OSNP 2007, nr 1-2, poz. 35).

Oceny, czy w danej sytuacji mamy do czynienia z bezprawnym naruszeniem interesu konsumentów, dokonujemy na podstawie analizy, między innymi, regulacji określonych aktów prawnych, które swym działaniem naruszył przedsiębiorca.

W zaskarżonej decyzji Prezes UOKiK wskazał na zachowania powoda, które – w jego ocenie – stanowiły praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, tj. niewydawanie konsumentom dokumentów w postaci zawartych ze spółką poza lokalem przedsiębiorstwa umów sprzedaży energii elektrycznej lub umów kompleksowych dostarczania paliwa gazowego i załączników do przedmiotowych umów (w tym Ogólnych Warunków Umowy, Ogólnych Warunków Ubezpieczenia, Cenników) lub potwierdzeń zawarcia tych umów utrwalonych na papierze, lub za zgodą konsumenta na innym trwałym nośniku

W myśl art. 15 ust 1 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 827 z póź. zm.) o prawach konsumenta przedsiębiorca jest zobowiązany wydać konsumentowi dokument umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa lub potwierdzenie jej zawarcia, utrwalone na papierze lub, za zgodą konsumenta, na innym trwałym nośniku.

Przy czym, stosowanie do treści art. 14 w zw. z art. 12 ustawy o prawach konsumenta, w umowach tych, poza informacjami o świadczeniach stron i ich warunkach, muszą się znaleźć m.in. informacje o:

- danych identyfikujących przedsiębiorcę, w szczególności o firmie, organie, który zarejestrował działalność gospodarczą, a także numerze, pod którym został zarejestrowany;
- adresie przedsiębiorstwa, adresie poczty elektronicznej oraz numerach telefonu lub faksu jeżeli są dostępne, pod którymi konsument może szybko i efektywnie kontaktować się z przedsiębiorcą;
- sposobie i terminie wykonania prawa odstąpienia od umowy na podstawie art. 27, a także wzorze formularza odstąpienia od umowy, zawartym w załączniku nr 2 do ustawy.

Zgodnie z regułą wyrażoną w art. 27 ustawy o prawach konsumenta, konsument, który zawarł umowę na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa, może w terminie 14 dni odstąpić od niej bez podawania przyczyny i bez ponoszenia kosztów, z wyjątkiem kosztów określonych w art. 33, art. 34 ust. 2 i art. 35.

Przenosząc powyższe rozwiązania prawne na grunt niniejszej sprawy należało uznać, że powód nie wydając konsumentom umów sprzedaży i załączników do nich, dopuszczał się naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Praktyki stosowane przez przedstawicieli handlowych, tj. niewydawanie dokumentów związanych z zawieraniem umowami sprzedaży energii elektrycznej lub dostarczania paliwa gazowego i załączników do tych umów w postaci ogólnych warunków umowy, ogólnych warunków ubezpieczenia i cenników albo niewydawanie konsumentom odpowiedniego potwierdzenia zawartych umów w innej formie oraz informowanie o późniejszym wysłaniu dokumentów do konsumentów drogą pocztową, niewątpliwie miały miejsce, co zostało ustalone w stanie faktycznym.

Praktyki te były bezprawne, gdyż przedstawiciele powoda nie wydając konsumentowi dokumentu umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa lub potwierdzenia jej zawarcia, utrwalonego na papierze lub, za zgodą konsumenta, na innym trwałym nośniku, postępowali wbrew treści art. 15 ust 1 ustawy o prawach konsumenta.

Skutki tej praktyki były wielce niekorzystne dla konsumentów.

Po pierwsze konsumenci nie dysponując treścią umowy niejednokrotnie nie wiedzieli z jakim podmiotem zawarli umowę i na jakich warunkach. Wbrew stanowisku powoda rozmowa weryfikacyjna wcale nie musiała likwidować

tego deficytu informacyjnego po stronie konsumentów. Po pierwsze w trakcie rozmowy telefonicznej nie jest łatwe zapamiętanie nazwy własnej (tu firmy przedsiębiorcy), nie tylko dlatego, że pamięć słuchowa jest zazwyczaj słabsza (przetwarzanie słuchowe u większości ludzi jest słabsze niż wzrokowe), ale też dlatego, że możliwe jest jej niedosłyszenie, szczególnie, że nazwa firmy powoda nie jest powszechnie znana i nie jest rozpoznawalna (jedynie marki renomowane, z racji rozpoznawalności, mogą być łatwo zapamiętywane), a po wtóre można przypuszczać, że konsument nie starał się szczególnie, aby zapamiętać nazwę firmy powoda, gdyż mógł racjonalnie przewidywać, że zostaną mu pozostawione dokumenty umowy, gdzie z łatwością się z nią zapozna. Nadto konsument mógł nawet przy podpisywaniu umowy nie dostrzec i nie zapamiętać firmy powoda, gdyż na wzorcu umownym nie było logo firmy powoda (firma powoda była jedynie wskazana w tekście samej umowy, ale w sposób niewyróżniający, jak czyni to logo na papierze firmowym). Logo znajdowało się jedynie na cenniku i OWU, ale to nie są najważniejsze dokumenty w chwili podpisywania umowy, gdyż wiadomo, że z tak szczegółowymi danymi konsumenci nie są w stanie zapoznać się w trakcie zawierania umowy poza siedzibą przedsiębiorcy.

Brak wiedzy o firmie powoda skutkował dla konsumentów także utrudnieniem w zdobyciu kopii umowy, bo niejednokrotnie konsumenci nie wiedzieli do kogo się zwrócić o jej kopię. Jak wyżej wskazano, rozmowa weryfikacyjna mogła nie być wystarczająca do zapamiętania nazwy firmy powoda (o czym wyżej w stanie faktycznym), szczególnie, że konsument otrzymywał w tym momencie natłok różnych i istotnych informacji dotyczących samej treści umowy (istotnych jej warunków).

Przede wszystkim jednak, brak kopii umowy skutkował także nieposiadaniem przez konsumenta formularza druku odstąpienia od umowy, który stanowił załącznik do umowy, co w istotny sposób ograniczało konsumenta w możliwości odstąpienia od umowy zawartej poza siedzibą przedsiębiorcy.

Oczywistym jest, że gdyby konsumenci posiadali formularz oświadczenia o odstąpieniu od umowy, przekazany im przez powoda (przez jego przedstawicieli handlowych), nie formułowałiby samodzielnie pism dotyczących odstąpienia od umowy, a skorzystaliby z otrzymanego wzoru. Ponadto brak formularza odstąpienia od umowy skutkować mógł niewiedzą co do terminu na odstąpienie od umowy, w konsekwencji albo nieodstąpieniem od umowy z tej przyczyny, lub odstąpieniem od umowy po upływie 14 dniowego terminu, co skutkowało bezskutecznością odstąpienia od umowy i związaniem umową przez cały okres na jaki została zawarta, ewentualnie jeszcze rozwiązaniem umowy przez konsumenta na warunkach zawartych w umowie, co wiązało się jednak z koniecznością uiszczenia jednorazowej opłaty.

Ewidentne więc zachowanie powoda wywierało lub mogło wywierać niekorzystne skutki dla konsumentów, zarówno w sferze ekonomicznej jak pozaekonomicznej, bo raz, że skutkowało koniecznością podjęcia przez konsumentów dodatkowej aktywności zmierzającej do uzyskania kopii umowy i wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy, lub ewentualnie napisania tego oświadczenia samodzielnie, a dwa, to mogło nieść niekorzystne dla konsumenta skutki ekonomiczne, gdy z racji braku umowy i formularza oświadczenia odstąpienia od umowy, konsument mógł nie zdążyć odstąpić od umowy w ustawowym terminie, czego skutkiem było albo trwanie w niekorzystnej umowie przez długi okres czasu albo poniesienie opłaty jednorazowej, gdyby jednak konsument zdecydował się na jej zerwanie po upływie terminu na bezkosztowe odstąpienie od umowy.

Warto w tym miejscu odnotować, że pierwowzorem modelu ochrony konsumenta w transakcjach zawieranych poza lokalem wyrażonym w ustawie o prawach konsumenta była dyrektywa 85/577 Rady z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do umów zawartych poza lokalem przedsiębiorstwa. W preambule Dyrektywy 85/577/EWG w odniesieniu do umów zawartych poza lokalem przedsiębiorstwa wskazano, że „szczególną cechą umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa jest to, że, co do zasady, to przedsiębiorca rozpoczyna negocjacje, na które konsument jest nieprzygotowany i które są dla niego zaskoczeniem; często konsument nie ma możliwości porównania jakości oraz ceny oferty z innymi ofertami; ten element zaskoczenia istnieje nie tylko w umowach zawieranych przy okazji sprzedaży obwoźnej, ale także przy innego rodzaju umowach zawieranych przez przedsiębiorcę poza lokalem jego przedsiębiorstwa”.

Powyższa kwestia nie jest bez znaczenia przy konkretyzacji zarzutu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Niewydanie konsumentom umowy i załączników do niej, było tym bardziej dolegliwe dla konsumenta, że właśnie element zaskoczenia po stronie konsumenta i nowości w relacjach zarówno z przedstawicielem handlowym jak i w trakcie rozmowy weryfikacyjnej, mógł skutkować deficytem informacji dotyczących zawartej umowy i jej warunków, ale także wiedzy kto jest kontrahentem konsumenta.

Przy czym, jak zwraca się uwagę w literaturze, „przedmiotem ochrony konsumentów w sferze prawa publicznego jest interes konsumentów, który może być rozumiany jako określona relacja między możliwością zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych, a oceną tych możliwości od strony korzyści, jakie im one przynoszą, przy czym jedna z tych potrzeb dotyczy uzyskania rzetelnej i pełnej informacji o oferowanych konsumentom towarach lub usługach (zob. C. Banasiński, E. Piontek [w:] C. Banasiński, E. Piontek, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2009, s. 397). Interes konsumenta jest pewną odczuwalną potrzebą, a nawet korzyścią. Aby jednak można było mówić o jego ochronie, musi on posiadać kwantyfikatory prawny. Interesem podlegającym ochronie na podstawie art. 24 u.o.k.k. jest interes prawny rozumiany jako określone potrzeby konsumenta uznane przez ustawodawcę za godne ochrony (zob. M. Sieradzka [w:] K. Kohutek, M. Sieradzka, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2014, s. 595; zob. też uchwała Sądu Najwyższego z 13 lipca 2006 r., III SZP 3/06)”.

Mając na uwadze powyższe okoliczności zawierania przez powoda umów z konsumentami, Sąd stwierdził, że powód nie dopełniając obowiązków przewidzianych w art. 15 ustawy o prawach konsumenta dopuszczał się tym samym zachowań noszących znamiona bezprawności.

Wymaga przy tym podkreślenia, że obowiązki wynikające z naruszonego przez przedsiębiorcę art. 15 ustawy o prawach konsumenta nie mogą być uznane za nieistotne, obojętne dla konsumenta, na co wskazuje chociażby to, iż powinność ich wykonania ma charakter ustawowy i obligatoryjny. Od przedsiębiorcy wymaga się, aby przy wykonywaniu działalności gospodarczej zachowywał należytą staranność, tj. taką, jakiej należy oczekiwać od profesjonalnego uczestnika obrotu. Owa staranność, rzetelność obejmuje przede wszystkim postępowanie zgodne z obowiązującymi przepisami prawa, w tym wypełnianie nałożonych przez nie obowiązków, jak również uczciwość, lojalność kontraktową wobec kontrahenta, a zwłaszcza kontrahenta posiadającego status konsumenta. Nie dopełnienie przez powoda powyższego obowiązku wydawania konsumentom umowy godzi w zbiorowe interesy konsumentów, wypełniając znamiona praktyki, o której mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 uokik.

Przy czym zdaniem Sądu praktyka powoda naruszała zbiorowe interesy konsumentów, gdyż nie dotyczyła tylko określonych zindywidualizowanych konsumentów, ale odnosiła się do obecnych, przyszłych i potencjalnych konsumentów, a więc naruszała prawa nieograniczonej, bliżej nieokreślonej liczby konsumentów. Każdy bowiem potencjalny kontrahent powoda mógł zostać dotknięty skutkiem nieprawidłowej praktyki przedstawicieli handlowych i być pozbawiony umowy i załączników do niej.

Przy czym podkreślenia wymaga okoliczność, że Sąd dokonując oceny czy doszło do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów nie opierał się na indywidualnych przypadkach przedstawianych przez konsumentów, a wziął pod uwagę działania spółki odnoszące się do pewnej, potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów, na których praktyka była nakierowana. W niniejszej sprawie naruszenie przejawiało się w niewydawaniu konsumentom dokumentów w postaci zawartych umów i załączników do nich i ta praktyka mogła dotknąć każdego faktycznego jak i potencjalnego klienta spółki, z którym umowa była zawierana za pośrednictwem przedstawicieli handlowych poza lokalem przedsiębiorstwa.

W ocenie Sądu, prawidłowe zakwalifikowanie, opisaną w zaskarżonej decyzji, praktyki powoda, jako naruszających zbiorowe interesy konsumentów, uzasadniało zastosowanie przez Prezesa UOKiK art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik i nałożenie na przedsiębiorcę kary pieniężnej w wysokości do 10% obrotu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Wprawdzie przepis art. 106 uokik wskazuje na fakultatywność wymierzania kar, niemniej jednak odstąpienie od nałożenia kary powinno następować w wyjątkowych przypadkach, gdy nawet wymierzenie kary w wysokości symbolicznej stanowiłoby dla przedsiębiorcy znaczącą dolegliwość, pozostającą w rażącej sprzeczności ze stopniem winy przedsiębiorcy oraz bagatelnością stwierdzonej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumenta. W niniejszej sprawie sytuacja taka nie miała miejsca. W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie można przyjąć również, by orzeczona kara była rażąco wygórowana, skoro przedsiębiorca dopuścił się rażącego naruszenia podstawowych praw konsumenta i to umyślnie.

Przy czym podkreślenia wymaga, że decyzja co do tego, czy nałożyć karę na przedsiębiorcę w trybie art. 106 u.o.k.k., jak i co do tego, w jakiej wysokości ją nałożyć, leży w sferze uznania administracyjnego, co oczywiście nie jest równoznaczne z dowolnością w nałożeniu i w wymierzaniu kar. Zgodnie z poglądami wyrażanymi w doktrynie i orzecznictwie, w tym zakresie Prezes UOKiK powinien kierować się zasadami równości i proporcjonalności, jak również kryteriami określonymi w art. 111 u.o.k.k., a także mieć na względzie ogólne założenie, że nakładana sankcja powinna prowadzić do założonego celu. Kara powinna pozostawać we właściwej proporcji do potencjału ekonomicznego sprawcy oraz korzyści, jakie osiągnął lub zamierzał osiągnąć (zob. K. Kohutek, M. Sieradzka [w:] K. Kohutek, M. Sieradzka, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2014, s. 1010; C. Banasiński, E. Piontek [w:] C. Banasiński, E. Piontek, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2009, s. 954).

Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach wyjaśniał kwestię decyzji uznaniowych, wskazując m.in., że przepisy określające kompetencje organów regulacyjnych powinny być interpretowane z uwzględnieniem konstytucyjnej zasady sprawności i rzetelności działania instytucji publicznych (uchwała Sądu Najwyższego z 9 lipca 2019 r., I NSZP 1/19; wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., I NSK 95/18).

W sprawie niniejszej motywy nałożenia na powoda kary i przesłanki ustalenia jej wysokości zostały przez organ jasno i logicznie wyartykułowane w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, a więc nie nosi decyzja w tym zakresie cech dowolności i nie doszło do przekroczenia przez organ uznania administracyjnego.

Sąd podziеляjąc te wywody doszedł także do przekonania, że stopień naruszenia interesów konsumentów jest znaczny, co słusznie skutkowało przyjęciem przez Prezesa UOKiK, że celowe jest nałożenie na powoda kary pieniężnej jak w decyzji.

W szczególności zdaniem Sądu nie zachodziły podstawy do odstąpienia od wymierzenia kary. Może to nastąpić jedynie wyjątkowo, gdy wymaga tego zasada proporcjonalności. Dotyczy to jednak sytuacji, gdy okoliczności sprawy, w tym: niewielki zakres naruszenia, krótki okres jego trwania, brak istotnego naruszenia interesów konsumentów, brak winy naruszcyciela, przemawiać będą za nienakładaniem kary pieniężnej. Jednakże odstąpienie od nałożenia kary powinno dotyczyć tylko wyjątkowych sytuacji, gdy wymierzenie kary nawet w symbolicznej wysokości stanowiłoby dla przedsiębiorcy znaczącą dolegliwość, pozostającą w znaczącej sprzeczności ze stopniem winy oraz szkodliwością praktyki dla sfery interesów konsumentów (zob. K. Kohutek [w:] K. Kohutek, M. Sieradzka, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2014, s. 1010, zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2019 r., I NSK7/19).

Nie stwierdziwszy w sprawie okoliczności, które uzasadniałyby odstąpienie od nałożenia na powoda kary pieniężnej, Sąd z powołanych wyżej przyczyn uznał, że nałożenie kary pieniężnej było celowe.

Odnosząc się szczegółowo do wymiaru kary to jej maksymalną wysokość stanowi pułap 10 % obrotu przedsiębiorcy, stosowanie do treści art. 106ust 1 uokik.

Powód kwestionował ten pułap, ze względu na błędne w jego ocenie ustalenie przez Prezesa UOKiK obrotu spółki. Otóż powód wskazywał, że obrotem są tylko przychody netto ze sprzedaży, a więc kwota (...) zł, zaś organ w decyzji ustalił

obróć powoda na poziomie (...) zł. Organ uwzględnił, że obróć powoda obejmuje nie tylko przychody ze sprzedaży, ale także ujęte w rachunku zysków i strat pozostałe przychody operacyjne oraz przychody finansowe.

W ocenie Sądu właściwa wartość obrotu została ustalona w decyzji przez organ.

Jakkolwiek w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów brak jest wprost wyrażonej definicji obrotu, to jednak z treści przepisu art. 106 ust 3 uokik można wywieść, że chodzi o obroty obejmujące także inne przychody niż tylko te uzyskane ze sprzedaży produktów. Wskazuje zdaniem Sądu na to jednoznacznie treść art. 106 ust 3 pkt 3 uokik, który stanowi, że w przypadku przedsiębiorców niesporządzających rachunku zysków i strat lub niesporządzających rocznego sprawozdania finansowego na podstawie przepisów o rachunkowości, obróć oblicza się jako sumę udokumentowanych przychodów uzyskanych w roku obrotowym w szczególności ze sprzedaży produktów, towarów lub materiałów, przychodów finansowych oraz przychodów z działalności realizowanej na podstawie statutu lub innego dokumentu określającego zakres działalności przedsiębiorcy, a także wartości uzyskanych przez przedsiębiorcę dotacji przedmiotowych.

Jeśli zatem dla przedsiębiorców, którzy nie mają obowiązku sporządzać rachunku zysku i strat obróć obejmuje wszystkie przychody, a nie tylko przychody ze sprzedaży towarów, to oczywistym jest, że w odniesieniu do wszystkich pozostałych przedsiębiorców, którzy ten rachunek zysków i strat sporządzają, obróć należy interpretować w ten sam sposób. Zasada równości wobec prawa tego wymaga.

Zatem na potrzeby ustalenia obrotu powoda, właściwe było zsumowanie przychodów: ze sprzedaży towarów, przychodów finansowych i innych przychodów operacyjnych, wykazanych w rachunku zysków i strat, tak jak to uczynił Prezes UOKiK. Tym samym właściwą kwotę obrotu, której pochodną stanowiła maksymalna wysokość kary była kwota (...) zł.

W ocenie Sądu, kara nałożona na powoda spełnia także przesłanki określone w art. 111 uokik. Zgodnie z tym przepisem Prezes Urzędu ustalając wysokość nakładanej kary pieniężnej, organ uwzględnia w szczególności okoliczności naruszenia przepisów ustawy oraz uprzednie naruszenie przepisów ustawy, a także okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia przepisów ustawy, przy czym stopień naruszenia Prezes Urzędu ocenia biorąc pod uwagę okoliczności dotyczące natury naruszenia, działalności przedsiębiorcy, która stanowiła przedmiot naruszenia (art. 111 ust 1 uokik). Ustalając wysokość kar pieniężnych Prezes UOKiK bierze pod uwagę okoliczności łagodzące lub obciążające, które wystąpiły w sprawie (art. 111 ust 2 uokik).

Okolicznościami łagodzącymi są w szczególności:

- dobrowolne usunięcie skutków naruszenia,
- zaniechanie stosowania zakazanej praktyki przed wszczęciem postępowania lub niezwłocznie po jego wszczęciu,
- podjęcie z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków,
- współpraca z Prezesem Urzędu w toku postępowania, w szczególności przyczynienie się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania,

Okolicznościami obciążającymi są:

- dokonanie uprzednio podobnego naruszenia,
- umyślność naruszenia;
- znaczny zasięg terytorialny naruszenia lub jego skutków,
- znaczne korzyści uzyskane przez przedsiębiorcę w związku z dokonanym naruszeniem.

Oceniając charakter zarzuconej spółce praktyki i jej negatywne skutki w sferze pozaekonomicznych i ekonomicznych interesów konsumentów, stwierdzić należy, że stopień naruszenia tych interesów jest znaczny, co słusznie skutkowało przyjęciem przez Prezesa UOKiK, że celowe jest nałożenie na powoda kary pieniężnej, o czym wyżej.

Biorąc pod uwagę okoliczności dotyczące natury naruszenia, to zdaniem Sądu organ słusznie uznał, że wagę praktyki należy określić jako znaczną, gdyż praktyka wywoływała lub mogły wywołać negatywne skutki ekonomiczne dla konsumentów. Charakter działalności przedsiębiorcy, na kanwie której dochodziło do naruszenia interesów konsumentów, jest szczególnie istotny dla tego ustalenia z uwagi na fakt, że dotyczył jednego z podstawowych dóbr niezbędnych do życia we współczesnym świecie, jakim jest energia elektryczna i gaz – podstawowe nośniki energii. Nadto sposób działania powoda, tj. poza lokalem przedsiębiorstwa, stanowił dodatkową trudność dla konsumenta, która zamiast być niwelowana realizowaniem szczególnych wymogów ustawowych dla umów zawieranych w tym trybie, była celowo zwiększana, poprzez niewydawanie im zawartych umów i utrudnianie tym samym odstąpienia od nich. Zatem wykorzystanie szczególnego położenia konsumenta, często jego braku doświadczenia, gdyż nie jest powszechną praktyką konsumentów zawieranie umów poza siedzibą przedsiębiorcy, jak też nie jest w Polsce powszechna zmiana sprzedawcy energii elektrycznej, jak i nieznajomości prawa, niewiedzę i bezradność (co wynikało niejednokrotnie ze skarg konsumentów), uzasadnia uznanie, że waga praktyki, za którą została orzeczona kara pieniężna, była znaczna i co musi znaleźć odzwierciedlenie w wysokości wymierzonej kary.

Słuszna też była konstatacja organu, że praktyka zarzucana powodowi została dokonana w warunkach umyślności.

W ocenie Sądu można w sprawie postawić powodowi zarzut działania co najmniej z zamiarem ewentualnym, będącym jedną z postaci umyślności. Spółka (...) otrzymywała sygnały od konsumentów, że nie otrzymują oni kopii umowy, ale też, że wielokrotnie konsumenci zwracali się do przedsiębiorcy o kopie umów. Jednak spółka przez znaczny okres czasu, nie podejmowała kroków, aby ten proceder wyeliminować. W szczególności rozmowy weryfikacyjne, które mogły ukrócić niewłaściwą praktykę przedstawicieli handlowych, zostały zmienione dopiero po upływie ponad pół roku, od rozpoczęcia kampanii sprzedażowej, podobnie jak kodeks etyczny przedstawiciela handlowego został wdrożony jeszcze później. Dodatkowo na umyślność działania wskazuje też samo działanie przedstawicieli handlowych, za których powód ponosi odpowiedzialność, gdyż strategia handlowa powoda opierała się na skuteczności ich działania, a ta była oceniana liczbą zawartych umów. Zatem brak odstąpienia od umowy, czemu mogło przysłużyć się niepozostawienie konsumentom umowy z załącznikami, mógł być oceniany w kategoriach skuteczności przedstawiciela handlowego. Taka praktyka przedstawicieli była więc w rzeczywistości korzystna dla spółki, gdyż sprzyjała utrzymaniu umowy w mocy, skoro konsument pozbawiony umowy i formularza odstąpienia od niej miał większą trudność w odstąpieniu od umowy.

W tych okolicznościach prawidłowe było przyjęcie przez organ, że powód miał świadomość, że przedstawiciele handlowi nie pozostawiają umów i się na to godził, a także że ich działanie było bezprawne, bo sprzeczne z ustawą o prawach konsumentów, co nosiło znamiona umyślności.

Zdaniem Sądu Prezes UOKiK przy ustalaniu wysokości kary prawidłowo uwzględnił wszystkie kryteria wskazane w przepisie art. 111 uokik. W szczególności kara prawidłowo uwzględnia wagę naruszenia i jej szkodliwość dla ekonomicznych interesów konsumentów, ale także ich interesów niemajątkowych (o czym wyżej). Podobnie znaczny zasięg terytorialny naruszenia zbiorowych interesów został prawidłowo wzięty pod uwagę przy wymierzaniu kary powodowi. Skoro bowiem praktyką był objęty większy obszar kraju (kilka województw), to była to okoliczność obciążająca. Inaczej należy bowiem ocenić praktyki przedsiębiorcy, który działa jedynie na niewielkim lokalnym rynku a inaczej, gdy jego działalność nie jest ograniczona do niedużego tylko obszaru. Potencjalnie bowiem liczba konsumentów dotkniętych praktyką przedsiębiorcy może być znacznie większa.

Niewątpliwie także prawidłowo uwzględniono jako okoliczność łagodzącą zaniechanie praktyki przez powoda, co znalazło wyraz w kalkulacji kary przedstawionej przez organ w uzasadnieniu decyzji. Zatem wbrew twierdzeniu powoda organ uwzględnił fakt podjęcia przez spółkę działań w celu zaprzestania naruszenia, co przelożyło się na obniżenie kary.

Natomiast jako okoliczność łagodząca nie mogła być uznana współpraca powoda z Prezesem Urzędu w toku postępowania, która jak twierdził powód przyczyniła się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania. W ocenie Sądu fakt, że powód odpowiadał na wezwania organu i przedkładał żądane przez Prezesa UOKiK dokumenty nie może skutkować uznaniem, że powód przyczynił się do szybkiego przeprowadzenia postępowania. Powód wykonywał te obowiązki w ramach regulacji prawnych, które nakładają na podmioty wezwane obowiązek udzielanie informacji prezesowi UOKiK. Nieudzielenie zaś informacji skutkować może nałożeniem kary pieniężnej. Zatem wykonywanie przez powoda obowiązków ustawowych i odpowiadanie na wezwania organu nie stanowi o jego nadzwyczajnym wkładzie w sprawne przeprowadzenia postępowania, a jedynie wskazuje, że powód realizował swoje obowiązki ustawowe w trakcie trwania postępowania. Przy czym należy zwrócić uwagę, że w toku postępowania administracyjnego powód kilkakrotnie zwracał się do organu o przedłużenie terminu na udzielenie odpowiedzi, co nie jest oceniane negatywnie, ale też przeczy twierdzeniom powoda, że znacząco przyczynił się do sprawnego przeprowadzenia postępowania.

Wysokość nałożonej na powoda kary została określona w sposób uwzględniający zarówno jej funkcję prewencyjną, jak i funkcję represyjną. Należy bowiem podkreślić, że co do zasady nakładanie kar pieniężnych stanowi istotny instrument zapewniający skuteczność przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Są one nakładane w celu zachowania i przestrzegania obowiązującego porządku prawnego i mają zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości.

Za utrzymaniem kary w wysokości ustalonej przez Prezesa UOKiK przemawia więc podstawowy cel kary pieniężnej jakim jest zniechęcenie ukaranego przedsiębiorcy, ale też innych przedsiębiorców do naruszania zbiorowych interesów konsumentów na przyszłość i skłonić ich do przestrzegania praw konsumentów. Aby kara mogła odnieść ten skutek nie może być więc ona w symbolicznej tylko wysokości. Dlatego wymierzona kara musiała stanowić realnie odczuwalną dolegliwość dla powoda. Zdaniem Sądu, obniżenie wysokości kar mogłoby nie przynieść pożądaných skutków.

Sąd nie znalazł także podstaw do zakwestionowania obowiązków nałożonych na powoda w decyzji, a mających na celu jej rozpowszechnienie, zarówno przez stronę internetową powoda jak i bezpośrednio listami wysłanymi do konsumentów, którzy zawarli z powodem umowy w okresie trwania praktyki.

Oczywistym jest, że rozpowszechnienie decyzji pełni funkcję wychowawczą wobec konsumentów a także funkcję prewencyjną wobec innych przedsiębiorców (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 9 kwietnia 2015 r., III SK 47/14; postanowienie Sądu Najwyższego z 23 kwietnia 2015 r., III SK 61/14).

Także w literaturze zauważa się, że celem umieszczenia w decyzji wydawanej na podstawie art. 27 ust. 1 u.o.k.k. elementów dodatkowych jest dążenie do wyeliminowania skutków działań przedsiębiorcy poprzez realizację funkcji edukacyjnej oraz prewencyjnej wobec innych uczestników rynku - zarówno przedsiębiorców, jak i konsumentów - dotyczy ona bowiem sytuacji, gdy przedsiębiorca nie stosuje już praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów (zob. M. Sieradzka [w:] K. Kohutek, M. Sieradzka, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2014, s. 692; C. Banasiński, E. Piontek [w:] C. Banasiński, E. Piontek, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2009, s. 475).

Reasumując, Sąd w pełni podzielając ocenę pozwanego, co do zasadności orzeczenia kary, jak i jej wysokości, za niezasadne uznał zarzuty powoda, iż wymierzona kara jak i obowiązki dotyczące rozpowszechniania decyzji są bezpodstawne, niecelowe i nadmiernie dolegliwe.

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 479^{31a} § 1 k.p.c., Sąd oddalił odwołanie.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 108 § 1 k.p.c., obciążając nimi w całości powoda stosownie do wyniku sporu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Zgodnie z art. 98 § 3 w zw. z art. 99 k.p.c. do kosztów tych zaliczono koszty

zastępstwa procesowego w wysokości 720 zł określonej § 14 ust. 2 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804 z zm.).

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka